

6) Oddział muzyki postanowił wejść w ścisły związek z zarządzeniem komisji śpiewów ludowych, istniejącej przy Tow. Geogr. już od 1884 roku¹⁾.

7—9) Oddziały sztuki ludowej (ornamentu), wierzeń i prawa zwyczajowego w 1911 r. prac swych nie rozpoczęły.

Na rok 1912 był opracowany budżet. Tow. Geogr. naznażyło komisji 3.500 rs. (1500 rs. — druk bibliografii etnograficznej; 1.100 — druk mapy dyalekt. i tekstu; 300 rs. druk kwestyonariusza; 600 rs. — wycieczki osób dla zbierania danych), w 1911 r. wydano 200 rs. na wycieczki kilku osób, które posłano celem dostarczenia materiałów dla oddziału antropologicznego.

Po wydrukowaniu sprawozdania Tow. Geogr. za 1912 r. postaram się podać do wiadomości czytelników „Ludu“ dalsze ciekawe i dla nas pouczające prace nad mapą etnograficzną naszych sąsiadów.

Neuchâtel.

Br. Piłsudski.

„Masło maślane“.

Powtarzanie w kółko jednej i tej samej myśli, a więc rodzaj kołowaczny myślowej, nazywamy ironicznie *masłem maślanem*. Zwroty typu *masło maślane*, nie zawsze atoli posiadają odcień ironiczny. Poezya ludowa ucieka się często do figur tego rodzaju jedynie tylko na wyrażenie pojęcia bezdenności, bezbrzeżności, nieskończoności.

Czytamy w bajkach ludowych słowackich: *Len čo mi mať povie, mne nešťastnej nešťastnici!* (Bożenna Niemcowa, Slovenské pohádky a pověsti, Praga czeska, bez roku, I., 213). *Ne boj se ani mačny mak*, (A. H. Szkultety i P. Dobszyński, Slovenské povesti, Rożnów, 1858, I., 258).

W serbszczyźnie ludowej trafiają się takie kwiatki:

Noćća noććasnja (Wuk Karadžić, Srpske narodne pjesme, Wiedeń 1841, I., 224, d). *Pomози mi jutrošnje jutro*. (Wuk Werczewić, Narodne pripovijesti i presude, Dubrownik, 1890, 261).

---

¹⁾ W Moskwie istnieje również przy Tow. Miłośników Nauk przyrodniczych, Antropol. i Etnografii bardzo czynna Muzykalno-Etnograficzna Komisya.

Jak widać z tych kilku przytoczeń, do wyjaskrawiania rzeczownika służy urobiony ad hoc gwałtem od tegoż rzeczownika, przymiotnik.

Urabiają się atoli w podobnym celu przymiotniki — epitetety i od zaimków.

O osobie, pozostającej w absolutnej samotności, wyraża się lud nasz: został sam samiuteńki, została sama samińska, sama samiusicka, sama samiusinecka, sama samiutenecka. Serbowie mówią w takich razach: ostao sam samcat. (Wuk Werczewić, tamże, 250).

Znaczenie czasownika potęguje się znów specjalnie ad hoc odeń urobionym przysłówkiem resp. rzeczownikiem. Oto garść przykładów:

Leży logma w domu, a baba w polu pracuje. (W. Pracki, O mowie wsi Turowa, Warszawa 1906, 53). Ligma leżeć — leżeć okłoźnie, obłogiem. (H. Łopaciński, Prace filologiczne 1899, V., 781). Łózma leżeć — obłożnie, obłogiem. (H. Łopaciński, tamże, 786).

W małopruskim przybrało лїгма inne znaczenie. Znaczy: poziomo. Уложене лїгма (поземо); закладае через ню лїгма патицок, (W. Szukiewicz, Гуццільщина, Lwów, 1899, I., 72, 88).

Logom lež'o dvanajst godinica (J. Świtlić, Stražilovo, Nowy Sad, 1885, I., 619, z Bośni). Odłogiem (t. z. ugorem) leżeć.

Wielkoruskie: сидять сиднемъ mówią o dziecku, które długo nie chce zacząć chodzić; w „bylinach“ często o Ilji Muromcu. Obacz zestawienia W. Stasowa, Выстникъ Европы, 1868, II., 653—657) jest tymczasem w notatach moich unikatem. Niemowlę, które сидить сиднемъ zwie się: сидяка ((Этнографическое обозрѣніе, 1895, XXVII., 79), albo: сыдунъ (P. S. Efimenko, Матеріалы по этнографіи русскаго населенія Архангельской губерніи, Moskwa, 1877, I., 183).

Do kategorii omawianych tutaj zwrotów retorycznych zaliczyć też jeszcze wypada następujący dwuwiersz z pieśni ludowej serbskiej:

Tavno tavni devet' godin dana,
U tavnici, u Kladuši bijeloj.

(Serbskij lѣtopis, Peszt, 1847, LXXVII, 109.),

oraz nasze literackie i gwarowe:

zdawien dawna, zdáwna zdáwien (Gołyszyn, pow: olkuski), z dáwna dáwien (Krzykawa, pow. olkuski), bez to z dáwnych dáwna (Ojców, pow. olkuski), jakoteż wielkoruskie: ла-внымъ д+вно.

Lwów.

Stanisław Ciszewski.

